

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om indrivning av underhållsbidrag till barn

Till Lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 oktober 1997 proposition 128/1997 rd med förslag till revidering av lagstiftningen om indrivning av underhållsbidrag till barn till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Tuula Linna och sakkunnige Kari Vesanen, justitieministeriet
- professor Erkki Havansi
- professor Antero Jyränki
- docent Sami Mahkonen
- docent Liisa Nieminen
- professor Ilkka Saraviita.

PROPOSITIONEN

Syftet med propositionen är att effektivisera indrivningen av underhållsbidrag genom utsökning utan att den underhållsskyldige försätts i en orimlig situation samt att förenkla indrivningssystemet. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 1999.

I motiveringen till lagstiftningsordningen tas ställning till en förkortning av preskriptionstiden för underhållsbidragsfordringar och till förslaget

att preskriptionen skall vara slutgiltig. De nya bestämmelserna måste tillämpas också på underhållsbidrag som har förfallit. Enligt propositionen skall inga ingrepp göras i redan förfallna underhållsbidrags belopp utan underhållsbidrag som förfallit när lagen träder i kraft preskriberas inom fem år efter ikraftträdandet. Regeringen anser att lagen uppenbarligen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Propositionen är författningsrättsligt sett av betydelse därför att en underhållsbidragsfordran är en sådan förmån med förmögenhetsvärde som omfattas av bestämmelserna om tryggad egendom i 12 § regeringsformen. Bestämmelser om preskription av underhållsbidragsfordringar, utmätning av lön för betalning av underhållsbidrag, prioritering av underhållsbidrag, allokering av influtna betalningar och dröjsmålsränta kan betraktas som rättsliga normer för verkställigheten. Bestämmelser av denna typ kan enligt allmänt vedertagen uppfattning i regel sättas i kraft genom vanlig lag också när de gäller egendom (GrUU 23/1992 rd).

Regeringen föreslår att preskriptionstiden för en underhållsbidragsfordran skall förkortas och preskriptionen skall vara slutgiltig. Dessa ändringar gäller i allmänhet endast underhållsbidrag som förfaller efter det lagen trätt i kraft, vilket i ljuset av den ovan nämnda allmänna utgångspunkten inte innebär några problem ur författningsrättslig synpunkt. I det första lagförslagets ikraftträdelsebestämmelse sägs att de tidigare bestämmelserna tillämpas på underhållsbidrag som har förfallit innan denna lag träder i kraft och på anknuten dröjsmålsränta. Preskriptionstiden för en sådan fordran är för närvarande i regel tio år, och avbrott kan göras i beräkningen av tiden. På grundval av lagen ändras dock preskriptionstiden och fordran preskriberas slutgiltigt vid utgången av 2004.

Förslaget innebär att preskriptionstiden i vissa fall förkortas, och i vissa fall förlängs. Allokeringsregleringen i propositionen leder å sin sida till att den underhållsskyldige först måste uppfylla de betalningsförpliktelser som främst hotas av preskribering. För den som får underhållsbidrag innebär detta en väsentlig lindring av effekterna

av en förkortad preskriptionstid. Sammantaget är detta övergångsförfarande som helhet betraktat skäligt för parterna i underhållsförhållandet och står även i övrigt i samklang med rättsordningen. Det finns därför inga hinder för att behandla lagförslaget i vanlig lagstiftningsordning.

Syftet med det andra lagförslaget är att ändra prioriteringsordningen till förmån för underhållsbidragsfordringarna och kommunens regressfordringar. Reformen påverkar inte säkerhetsrätten men de fordringsägare som inte har pant- eller retentionsrätt som säkerhet för sina fordringar får se sin ställning relativt sett försvagad. Grundlagsutskottet har tidigare behandlat frågan om förhållandet mellan ändringar i prioriteringsordningen för fordringar och bestämmelserna om egendomsskydd i grundlagen (GrUU 1/1972 rd). Utskottet var då av den uppfattningen att tidpunkten för konkursen är så till vida avgörande att grundlagen kan sägas skydda den prioriteringsordning som gäller när konkursen börjar.

Huvudregeln enligt lagförslagets ikraftträdelsebestämmelse ligger i linje med denna uppfattning. Under en övergångsperiod skall enligt förslaget dessutom tillämpas ett förfarande där underhållsbidrag som förfaller under det år som föregår lagens ikraftträdande skall anses vara förmånsberättigat fram till slutet av 1999. Med beaktande av de nuvarande bestämmelserna om löneutmätning och med hänsyn till systemets lämplighet har övergångsförfarandet ingen betydelse för lagstiftningsordningen.

Utlåtande

På grund av det ovan stående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen bestämmer.

Helsingfors den 18 mars 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
medl. Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Marjut Kaarilahti /saml
Juha Korkeaaja /cent
Valto Koski /sd

Heikki Koskinen /saml
Johannes Leppänen /cent
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
suppl. Juhani Alaranta /cent
Jouko Jääskeläinen /fkf.

